

14. Психолінгвістика в очерках и извлечениях: Хрестоматия: Учеб. пособие для студ. высш. учеб. заведений / Авт. - сост. В.К. Радзиховская, А.П. Кирьянов, Т.А. Пекишева и др. / Под общ. ред. В.К. Радзиховской. – М.: Издательский центр "Академия", 2003. – 464 с.
15. Синиця І.О. Психологія усного мовлення. – К.: Рад. школа, 1974.
16. Скуратівський Л. Мотив як рушійна сила пізнавальної діяльності учнів у процесі вивчення мови // Дивослово. – 2005. – № 2. – С. 2-4.
17. Текучев А.В., Разумовский М.М., Ладыженская Т.А. Основы методики русского языка в 4-8 классах: Пособие для учителя. – М.: Просвещение, 1978. – С. 250-259.
18. Терлецька Л. Психологічні властивості учнів початкових класів. Психолог на педраді / Упоряд. О. Главник. – К.: Редакція загальнопедагогічних газет, 2003. – С. 38-48.
19. Трунова В.А., Вовкотруб Р.П. Вправи з розвитку мовлення першокласників: Посібник для вчителів початкових класів. – Одеса: Астропринт, 2000. – 112 с.

Подборский Ю.Г.

ПЕДАГОГИЧЕСКИЕ ОСОБЕННОСТИ РАЗВИТИЯ РЕЧИ МЛАДШИХ ШКОЛЬНИКОВ

В статье рассмотрены проблемы педагогических особенностей развития речи младших школьников в период обучения. Образовательный процесс в условиях современной школы имеет немало возможностей для решения проблем, которые беспокоят специалистов. Эти возможности используются не в полной мере, о чем свидетельствуют противоречия, которые рассматриваются в данном исследовании.

Ключевые слова: младшие школьники, развитие речи, педагогические особенности.

Podborski Y.G.

PEDAGOGICAL FEATURES DEVELOPMENT SPEECH OF YOUNGER SCHOOLBOYS

The article deals with problems of pedagogical features of development of speech of younger students during the training period. The educational process in a modern school has many opportunities to address the problems that worry experts. These features are not used to the full, as evidenced by the contradictions that are considered in this study.

Key words: junior high school students, language development, pedagogical features.

УДК 371.3:81'243:373.3

Покорна Л.М.

ШЛЯХИ ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ УРОКУ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВІЙ ШКОЛІ

Інтегрування мовленнєвої діяльності з музичною, руховою, художньою діяльністю, застосування технологій ситуативного моделювання та інформаційно-комунікаційних технологій допомагає зробити урок англійської мови у початковій школі продуктивним та результативним, а молодшим школярам відчувати себе більш уважними, розкутими, дружжелюбними. Взаємодія вербальних аспектів мовленнєвої діяльності з невербальними розширюють можливості оволодіння іноземною мовою у доступній та привабливій для дитини формі.

Ключеві слова: урок англійської мови, початкова школа, інтегрування, мовленнєва діяльність, музична діяльність, рухова діяльність, художня діяльність, технологія ситуативного моделювання, інформаційно-комунікаційна технологія.

Підвищення ефективності уроку англійської мови у початковій школі за рахунок посилення інформаційної, комунікативної та емоціональної насиченості навчального процесу є актуальною потребою, якій займаються такі провідні сучасні методисти як О.Д.Карп'юк, С.В.Роман, В.В.Копилова, А.Г.Панченко, Е.Б.Шевченко. Мета статті – проаналізувати та обобщити шляхи підвищення ефективності уроку англійської мови в початковій школі.

Налаштуванню дітей на урок, зняттю емоційної напруги сприяє мажорний тон початку заняття. Тому потрібно починати урок із виконання пісні, яка періодично змінюється. Для першого треба обирати веселу пісеньку, яку можна швидко запам'ятати. Наприклад, "Hello, everyone!", "Hi! Hello!", "How are you?". Необхідно підбирати пісні для кращого засвоєння лексичного матеріалу. Учень дуже подобається виконувати пісні з рухами.

Джерелом для цих пісень є підручники Chatterbox I, Get Ready, Songbook "Tiny Talk" by Carolyn Graham, "Cookie and friends" by Vanessa Reilly видавництва Оксфордського університету. Виконання цих пісень можливо перетворити на маленький спектакль, де групи змагаються в акторській майстерності [2, с.56].

Під час проведення мовленнєвої зарядки бажано приділяти увагу навчанню формул мовленнєвого етикету. Учні вчаться вживати форми ввічливої подяки, ввічливого звертання, прохання тощо. Для такої роботи вчитель відбирає короткі діалоги. Це спрямовано діє на підготовку дитини до життя, виховання чемності, норм поведінки, чому сприяє і застосування автентичних аудіо матеріалів, зокрема діалогів серії "Джазові наспіви" ("Jazz Chants"). Наспівний характер цих діалогів на фоні джазового ритму прискорює процес засвоєння ритмічних зразків автентичного англійського мовлення. Розвитку вмінь рольової взаємодії під час виконання діалогів Jazz Chants сприяє застосування прийому "шеренги, що рухаються". Прийом передбачає переміщення учасників спілкування та зміну мовленнєвих партнерів у процесі виконання вправи [2, с.57.]

Динамічна зміна партнерів забезпечує багаторазове повторення мовленнєвого зразка. Водночас вона знімає напругу в дітей, захоплює їх можливістю поспілкуватися з різними партнерами за короткий проміжок часу. Ось чому цей прийом є одним із найулюбленіших для учнів. Завдання вчителя – так спланувати урок, щоб попередити спад інтересу, працездатності дітей такими видами роботи, що передбачають достатню рухливість учнів. До числа таких у навчанні іноземної мови відносять виконання віршів і пісень з рухами та проведення динамічних пауз. Їх мета – зняти емоційну напругу, дати відпочинок очам, розслабити різні групи м'язів. За дидактикою в першому класі рекомендують проводити дві динамічні паузи протягом уроку. Їх організація у формі фізкульт-хвилинки або виконання імпровізації рухів під музику надає дітям реальну можливість порухатися, зняти інтелектуальну й фізичну втому. Дітям подобається відтворювати типові рухи звірят, виконуючи вірш "Can you hop like a rabbit?". Зазвичай, мета таких рухливих вправ двоєдина: перевірити рівень сформованості вмінь сприймати на слух назви тварин і характерних для них дій та сприяти естетичному розвитку учнів, їхній фізичній вправності [1, с.126].

Спрямованість на гуманізацію освіти в навчанні іноземних мов знаходить втілення в орієнтуванні процесу навчання на розвиток особистості учня. Велику роль у розвитку творчих здібностей відіграє проектна робота. Ця діяльність стимулює творчість дітей і створює реальні умови для досягнення учнями практичного результату під час вивчення іноземної мови. Участь у проектній роботі імпонує дітям розширенням можливостей самовираження, проявом фантазії.

Проект – це спеціально організований учителем комплекс дій, які учні самостійно виконують і завершують створенням творчого продукту. За допомогою проектною методикою на уроці можна досягти одразу декількох цілей – розширити во-кабуляр учнів, закріпити вивчений лексико-граматичний матеріал, створити на уроці атмосферу свята, доброзичливості, радості. Роботу над проектом, можна будувати в групах або індивідуально [2, с.8].

Проектна діяльність може охоплювати як усю підтему, так і один урок (міні-проекти). Проект для учнів початкової школи має складатися з ілюстрації, власного малюнка або саморобки й тексту-повідомлення щодо теми. Кожен учень підбирає такі матеріал і тему для свого проекту, що будуть цікавими для нього самого.

Наприклад, теми проектів для учнів 3-4 класу.

До теми "Зовнішність".

Знайомство з марсіанином.

Новорічна маска.
Мій улюблений герой казки/мультфільму.
Моє кумедне чудовисько.
Збираємося на відпочинок (одяг).
Конкурс моделей "Міс світу 2007" та ін.
До теми "Я і мої друзі".
Знайомство з новим учнем.
Моє сімейне древо.
Мій фотоальбом.
У дитячому таборі.
Мій кращий друг та ін.

Проекти мають місце й у 1–2 класах. Так, наприклад, проект "Збери урожай", у якому учням пропонують виготовити овочі й фрукти, написати літери, із яких починаються їх назви, і скласти в кошик групи. А потім діти доповідають, який урожай вони зібрали. Перемагає та група, де більша різноманітність овочів і фруктів. І таких проектів багато. Усе залежить від бажання, творчих пошуків і наснаги вчителя, а фантазія дітей багата й безмежна, головне – направити її в потрібне русло.

Під час роботи над проектом на кожному етапі можна й корисно використовувати інші інтерактивні технології. Наприклад, презентацію проектів можна проводити у формі рольової гри, дискусії, "Мозаїки" або "Кола ідей" тощо. А в ході ознайомлення з новим матеріалом та його закріплення можна застосовувати всі типи новітніх технологій.

Технології колективно-групового навчання передбачають одночасну спільну (фронтальну) роботу всього класу. Технології дискусії мають велику освітню й виховну цінність. Діти вчаться глибокого розуміння проблеми, самостійної позиції, оперування аргументами, критичного мислення, здатності враховувати думку інших, краще розуміти одне одного. Найбільшу популярність такий тип має на старшому етапі, але діти мають учитися дискутувати ще з молодшого шкільного віку[2, с.82].

Технології ситуативного моделювання (можливо, найбільш поширений тип навчання в початкових класах) передбачають побудову процесу навчання за допомогою включення в гру, щоб учень міг організувати свою мовленнєву діяльність у її продуктивних рецептивних видах адекватно до ситуації спілкування. Потреби молодшого школяра в грі цілком закономірні. Адже початкові класи є стиком двох психологічних домінант: ігрової діяльності й навчальної. Ігрова модель навчання покликана реалізувати, крім головної дидактичної мети, такі цілі як:

- забезпечення контролю емоцій;
- надання дитині можливості самовираження;
- розвиток уяви;
- надання можливості одержання навичок співпраці;
- надання можливості висловити власну думку[4, с.25].

Гра є одночасно й цікавим видом роботи, й аналогом мовних вправ для вчителя, завдяки яким розвивають навички всіх видів мовленнєвої діяльності. Спостереження свідчать, що настанова на гру, яка відповідає віковим інтересам дітей, викликає в них позитивний настрій і стимулює готовність до іншомовної діяльності як до засобу проведення гри. Подання серйозних навчальних завдань у початкових класах у доступній, привабливій і розважальній формі зумовлює мимовільний характер засвоєння мовного матеріалу й стереотипів мовленнєвої поведінки в типових ситуаціях іншомовного спілкування. Навчання іноземної мови в початковій школі має передбачати широкий діапазон ігрових вправ, потенційно спроможних стимулювати мовленнєві й мовні дії дітей в ігровій формі, а саме:

- рольові ігри, змістом яких є стосунки між людьми;
- пізнавально-художні дидактичні ігри ("*Послухай і намалюй*", "*Намалюй і розкажи*" тощо);
- рухливі дидактичні ігри з інтелектуальним навантаженням (*гра з м'ячем*,

скачалкою, що супроводжують виконанням певної мовленнєвої дії; гра-пантоміма, яка ілюструє певні дії людей, тварин тощо);

- ігри-драматизації змісту пісень, віршів, тексту, казки тощо;
- лексичні та граматичні ігри з елементами змагання, побудовані за принципом "снігової грудки" ("*Хвальки**", "*Мовленнєвий ланцюжок*");
- ігри-змагання між командами, окремими учнями, парами, групами;
- ігри-конкурси: на кращого читця, актора, диктора радіо, гіда тощо;
- інтелектуальні автентичні ігри за правилами ("*Bingo*", "*I Spy*");
- спокійні інтелектуальні ігри (*відгадування кросвордів, ребусів, мовних загадок; вікторини, комп'ютерні ігри тощо*).

Дуже важливо, що інтерактивні форми роботи на уроці, релаксаційні паузи в процесі навчання дають можливість поліпшити контроль за збереженням і поліпшенням фізичного й психологічного здоров'я. Інтерактивне навчання має свої сильні та слабкі сторони. Існують певні проблеми його застосування, а саме: на вивчення невеликого обсягу інформації потрібно багато часу, результати роботи менш прогнозовані, існує необхідність подальшого коригування знань, умінь і навичок учнів. Але разом із тим, воно є одним із найбільш дієвих засобів підвищення ефективності навчального процесу в початковій школі.

Будь-яка педагогічна технологія – це інформаційна технологія, оскільки основу технологічного процесу навчання складає отримання й перетворення інформації. Більш вдалим терміном для технологій навчання, що використовують комп'ютер, є комп'ютерна технологія. Комп'ютерні (*нові інформаційні*) технології навчання – це процес підготовки й передачі інформації учням засобами комп'ютера. Під час підготовки до уроку з використанням інформаційно-комунікативних технологій учитель не має забувати, що це урок, а значить складає план уроку, виходячи з його цілей, відбираючи навчальний матеріал, він має дотримувати основних дидактичних принципів: систематичності й послідовності, доступності, диференційованого підходу, науковості тощо. При цьому комп'ютер не замінює вчителя, а тільки доповнює його[5, с.36].

Інтегрування звичайного уроку з комп'ютером дозволяє вчителю перекласти частину своєї роботи на комп'ютері, роблячи при цьому процес навчання більш цікавим, різноманітним, інтенсивним. Зокрема, діти швидше записують важливий матеріал, тому що вчителю не доводиться повторювати текст кілька разів (*він вивів його на екран*), учневі не доводиться чекати, поки вчитель повторить саме потрібний йому фрагмент. Інформатизація істотно вплинула на процес здобуття знань. Нові технології навчання на основі інформаційних і комунікаційних дозволяють інтенсифікувати освітній процес, збільшити швидкість сприйняття, розуміння та глибину засвоєння величезних масивів знань.

Таким чином інтегрування мовленнєвої діяльності з музичною, руховою, художньою діяльностями з застосування технологій ситуативного моделювання та інформаційно-комунікативних технологій допомагає учням молодших класів бути більш уважними, розкутими, у гарному настрої, дружелюбними, це є необхідна умова для того, щоб заняття першокласників та й учнів інших класів були продуктивними й результативними. Для учнів молодших класів притаманні такі особливості, як висока емоційність, естетичне ставлення до навколишнього середовища, потреба в ігровій діяльності та руховій активності. Тому таким важливим є створення на уроці атмосфери дитинства притаманне молодшому шкільному віку, а саме: поєднання навчання з ігровою, музичною, драматичною, трудовою, руховою діяльностями.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Карп'юк О.Д. Особливості комунікативно орієнтованого навчання англійської мови у початковій школі за серією навчально-методичних комплектів для 1-4 класів шкіл з поглибленим вивченням англійської мови: метод, посібник для вчителів./ О.Д.Карп'юк.– Тернопіль : Лібра Терра, 2006.- 126с.

2. Копилова В. В. Методика проектной работы на уроках английского языка : методическое пособие / В. В. Копылова. – М. : Дрофа, 2003. – 96с.
3. Панченко А.Г. Індивідуалізація навчання – джерело підвищення ефективності навчального процесу//Англійська мова і література./ А.Г.Панченко. – 2005. – № 22.- С.18-22
4. Редько В.Г. Молодші школярі. Які вони? // Іноземні мови в навчальних закладах./ В.Г.Редько – 2003. – №1.- С.22-30.
5. Шевченко Е.Б. Використання інтерактивних технологій для розвитку пізнавального інтересу на уроках англійської мови // Англійська мова і література/ Е.Б. Шевченко. – 2005. – № 24. – С.32-40.

Покорная Л.Н.

ПУТИ ПОВЫШЕНИЯ ЭФФЕКТИВНОСТИ УРОКА АНГЛИЙСКОГО ЯЗЫКА В НАЧАЛЬНОЙ ШКОЛЕ

Интеграция речевой деятельности с музыкальной, двигательной, художественной деятельностью, использование технологий ситуативного моделирования и информационно-коммуникативных технологий помогает сделать урок английского языка в начальной школе продуктивным и результативным, а младшим школьникам чувствовать себя более внимательным, раскрепощённым и дружелюбным. Взаимодействие вербальных аспектов речевой деятельности с невербальными расширяет возможности овладения иностранным языком в доступной и привлекательной для детей форме.

Ключевые слова: урок английского языка, начальная школа, речевая деятельность, музыкальная деятельность, двигательная деятельность, художественная деятельность, технология ситуативного моделирования, информационно-коммуникативная технология.

Pokorna L.M.

THE WAYS OF INCREASING EFFECTIVENESS OF ENGLISH LESSON IN PRIMARI SCOOOL

Integration of speaking activity with musical, movable, artistic activities, the use of situational modeling technology and informative communicative technologies help to make English lesson in primary school to feel children more attentive, emancipate friendly. Cooperation of verbal speech activity aspects with non verbal ones increase the possibilities of learning foreign languages in accusable and attractive for children form.

Key words: English lesson, primary school, integration, speaking activity, musical, movable, artistic activities, technology of situational modeling and informative communicative technologies.

УДК 372. 461

Полевикова О.Б.

АНАЛІЗ ПІДХОДІВ ДО РОЗВИТКУ ДІАЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ ДОШКІЛЬНИКІВ

У статті здійснено аналіз компетентнісного, комунікативно-діяльнісного, функціонального, культурологічного, особистісно орієнтованого підходів до розвитку діалогічного мовлення дошкільників; обґрунтовано доречність запровадження словоцентричного підходу до мовленнєвого розвитку дітей, що, на думку автора, дасть змогу забезпечити цілісність у реалізації поставлених завдань.

Ключові слова: мовленнєвий розвиток дошкільника, діалогічне мовлення, основні підходи.

За сучасних умов змінилися напрями та пріоритети мовленнєвого розвитку дошкільників, підходи до навчання дітей рідної мови. Пріоритетним напрямом сучасної